

Jaarverslag 2023 steenuilen & kerkuilen in Limburg

Steenuilengroep Limburg en Kerkuilengroep Limburg zijn onderdeel van Vogelwacht Limburg
Provinciaal coördinator en Regiocontactpersoon STONE en SKWN: Geco Visscher
06-21545462 / gecovisscher@gmail.com / www.vogelwacht-limburg.nl

Voorwoord

Het is ook dit jaar weer gelukt om een jaarverslag over de bescherming van kerk- en steenuilen in Limburg te maken. Dankzij de bijdragen van veel Limburgse vrijwilligers hebben we een leuk en informatief verslag van het jaar 2023 samen kunnen stellen.

Ook in het afgelopen jaar zijn honderden vrijwilligers weer vol toewijding, inzet en passie voor het behoud en de bescherming van uilen in Limburg op pad geweest.

Er werd naar territoria gezocht en nestkasten werden geplaatst, gerepareerd, schoongemaakt en uiteraard op broedsels gecontroleerd. Tijdens controles werden aantallen, maten en gewichten vastgelegd en vaak werden uilen geringd.

Door middel van dit veldwerk en het goede contact met de gastgevers (degenen bij wie een nestkast op het erf/terrein geplaatst is), hebben vrijwilligers zich ingezet voor het behoud van de prachtige steen- en kerkuil.

Dat goede contact met de gastgevers is iets dat we niet mogen onderschatten. Gastgevers zorgen ervoor dat onze uilen nestgelegenheid hebben. Daarnaast geven ze ons belangrijke informatie over het wel en wee van 'hun' uilen. Een goed contact met hen helpt enorm om het belang van uilen in ons ecosysteem onder de aandacht te brengen.

Via dit jaarverslag laten we zien wat de verschillende lokale werkgroepen in 2023 hebben gedaan. Het geeft informatie over datgene dat goed is gegaan, maar ook een aantal tegenvallers en soms creatieve oplossingen blijven niet onbenoemd.

De resultaten van de inventarisatie laten zien dat 2023 een goed jaar was voor steenuilen en een prima jaar voor kerkuilen.

Dit jaar waren er volop muizen; kerkuilen profiteren hier het meeste van. Natuurlijk is een groot aantal muizen ook in het voordeel van steenuilen, maar omdat dit 'generalisten' (allerlei soorten prooi staan op het menu) zijn, profiteren zij wat minder van het extra grote aanbod van muizen. Kerkuilen zijn echte 'specialisten' en zijn voor een groot deel van hun voedsel afhankelijk van muizen. Zij hadden dit jaar dus prooi in overvloed en lieten dit merken door het aantal en de grootte van de broedsels.

Samen met dit jaarverslag wordt het onderzoeksrapport '50 jaar reproductie van de steenuil in Nederland' aangeboden. In het rapport zijn de resultaten te lezen van onderzoek door STONE en Sovon naar het wel en wee van steenuilen in ons land. Dat dit mogelijk was, is te danken aan al die mensen die jaarlijks van elk aangetroffen nest een digitale nestkaart hebben opgemaakt.

Inmiddels zijn dit er al meer dan 33.000!

Het is geweldig om te mogen constateren dat de Limburgse vrijwilligers hierbij een steeds belangrijkere rol zijn gaan spelen. Hierdoor wordt ook feitelijk duidelijk dat het verzamelen van gegevens, juist voor de lange termijn, erg belangrijk is. Laten we daar vooral mee door blijven gaan! Eén van de uitkomsten van het onderzoek is dat de reproductie van steenuilen (legselgrootte, aantal jongen en het nestsucces) de laatste decennia ongeveer gelijk is gebleven. Dat is goed nieuws en het laat zien welke belangrijke rol vrijwilligers spelen.

Tot slot wil ik, namens Vogelwacht Limburg, mijn dank uitspreken.

Allereerst natuurlijk aan alle vrijwilligers; zonder hen zou het in Limburg niet zo goed gaan met de steen- en kerkuil. Het is belangrijk om af en toe stil te staan bij het gegeven dat zowel kerk- als steenuilen (resp. plm. 90% en 45%) voor de voortplanting grotendeels afhankelijk zijn van nestkasten. Nestkasten die door vrijwilligers geplaatst zijn.

Vrijwilligers doen er dus toe!

2023

Natuurlijk ook een woord van dank aan al die gastgevers; door hun gastvrijheid bieden zij de steen- en kerkuil de broodnodige broedgelegenheid en maken zij het voor vrijwilligers mogelijk om nestkasten te controleren en gegevens te verzamelen.

Ook wil ik graag de Stichting Dier in Nood danken voor hun jaarlijkse financiële bijdrage. Deze wordt bijzonder op prijs gesteld en stelt ons in staat om samen met al die vrijwilligers een belangrijke bijdrage te leveren aan de bescherming van steen- en kerkuil.

Tot slot een woord van dank aan Cyrille Larosch die weer geholpen heeft bij het samenstellen van dit jaarverslag.

Geco Visscher

Vogelwacht Limburg

Provinciaal coördinator Steenuilenwerkgroep Limburg en Kerkuilenwerkgroep Limburg

Vogelwacht Limburg

Websites die de moeite waard zijn

Wil je oude Nieuwsbrieven en jaarverslagen nog eens nalezen?

Ben je op zoek naar de digitale handleidingen van steen- of kerkuil?

Laatste nieuws over veiligheid bij nestkastcontroles en nog veel meer?

Kijk dan eens op de sites van STONE en SKWN:

www.steenuil.nl en www.kerkuil.com

Inhoud

Voorwoord	1
Omstandigheden seizoen	4
Verhalen uit het veld	5
Broedresultaten steenuil 2023	11
Broedresultaten kerkuil 2023	14
In memoriam Johan de Jong	16
Predatie door steenmarter	17
STONE Gaard	20
Jaarlijkse bijeenkomst	22

Omstandigheden seizoen

Van de regen in de drup...

Het nieuwe jaar begon met een recordzachte jaarwisseling, waarbij het rond middernacht in Limburg maar liefst 17 graden was. Dit waren ook de hoogste temperaturen van januari en zijn normale maximumtemperaturen, voor het tweede deel van april! De eerste helft van januari was recordzacht, waarna het weer omsloeg en vanaf 17 t/m 26 januari we bijna dagelijks te maken kregen met vorst. Op vrijdag 20 januari viel de meeste sneeuw (5 tot 10 cm) in Midden- en Zuid-Limburg (op de Vaalserberg bleef het 10 dagen wit). Verder was januari nat met op veel plaatsen iets meer dan 100 mm neerslag. Februari was een droge en zonnige wintermaand met voor het derde jaar op rij meer dan 100 uur zonneschijn.

De eerste lentemaand maart was nat en somber met veel neerslag. De meeste neerslag werd gemeten in Schinnen met ruim 150 mm tegen normaal 66. Op woensdag 8 maart viel er sneeuw van betekenis, waarvoor het KNMI voor Limburg weercode oranje uitgaf. Over dag en nacht was maart iets zachter dan het langjarig gemiddelde. April was koud en vrij nat, aan het einde van de maand was de natuurontwikkeling ongeveer een week later dan vorig jaar. In delen van Zuid-Limburg viel in maart en april in totaal ruim 200 mm neerslag en voor het laatst waren daar maart en april tezamen natter in 2001. Pas op 4 mei was de eerste warme dag (temperatuur van meer dan 20°C) van het jaar in Limburg. Het tweede deel van mei was langdurig droog en zonnig, maar kon niet voorkomen dat de lente nat en vrij koud was dit jaar.

Het KNMI-weerstation Arcen noteerde op 12 juni de vroegste hittegolf sinds 1976. Op donderdag 22 juni kwam, met langdurige regenval van betekenis (lokaal wateroverlast), in Limburg een einde aan een voor juni recordlange hittegolf van 14 dagen (van 8 t/m 21 juni). Nog nooit was een juni maand in Limburg zo zonnig en warm, met maar liefst meer dan 300 zonuren. Wat volgde was een natte juli met een hittegolf. In juli viel vrijwel overal meer regen dan normaal, met de meeste regen in het noordelijke deel van Noord-Limburg (meer dan 150 mm). De meteorologische zomer (van juni t/m augustus) was zeer warm en zonnig, maar van half juli tot 10 augustus koel en nat. In augustus viel overal meer regen dan normaal en ook was deze maand kouder dan gebruikelijk.

Wat volgde was een recordwarme september, mede door een late hittegolf op 10 september. De gemiddelde maandtemperatuur op luchthaven Beek (over dag en nacht) bedroeg 18,4°C tegen normaal 15 en dat was nog nooit zo hoog! De hittegolf werd op dinsdagavond 12 september afgesloten met enkele forse (onweers-)buien. In Maastricht-Heugem viel iets meer dan 50 mm regen in een uur tijd, en dat resulteerde in wateroverlast. Ook op de meeste andere plaatsen in Limburg was september natter dan normaal. Ook oktober was zacht en erg nat.

De meteorologische herfst van dit jaar was over de periode september t/m november bijna recordwarm. Alleen de herfst van 2006 was nog iets warmer. Voor verreweg de meeste plaatsen was het ook de natste herfst in 25 jaar. Door de recordwarme september en het uitblijven van vorst van betekenis, kwam de bladverkleuring dit najaar erg laat op gang. Door winterse buien viel op vrijdagavond 24 november in de oostelijke Mijnstreek de eerste sneeuw van dit najaar.

Samenvattend was 2023 een uitzonderlijk nat jaar, net geen record. Sinds het begin van de metingen in 1906 heeft het maar één keer meer geregend dan in 2023, dat was in 1998. De winter van 2023 was zacht, wat volgde was een natte en vrij koude lente, waardoor er lokaal veel verschillen in prooiaanbod ontstonden bij de steenuilen. Wat waarschijnlijk op een aantal plekken ook de late legselstart verklaarden, vrouwtjes kwamen moeilijker in broedconditie? De zomer was zeer warm en zonnig, gevolgd door een nattere augustus dan normaal. Ook de herfst was in 25 jaar niet meer zo nat geweest, wat nu nog steeds gevolgen heeft voor de late oogstwerkzaamheden op het land.

Verhalen uit het veld

Onderstaand een bloemlezing van wat de veldwerkers zoal aantreffen tijdens de controles.

Flink de smoor erin!

Wij gingen op een sinds jaren succesvolle broedplaats 4 steenuiltjes ringen.

Het volgende troffen we aan :

1 , het sluithaakje op het luikje was weg!

2 , de uiltjes waren weg!

3 , het nestmateriaal was volledig weg! Onder de boom was niks te vinden. Het leek wel of de hele inhoud in een vuilniszak was geveegd. Wat er gebeurd is weten we nog steeds niet. Wel dat 5 dagen later binnen een straal van 20 km jonge steenuiltjes op internet te koop werden aangeboden...

We hebben een nieuwe kast geplaatst met een slot op het dakdeksel . Hopelijk zijn er geen ervaringsdeskundigen onder de lezers .

Namens " Klein Uulke " te Geulle - Rob Maessen

Geen taalproblemen bij steenuilen?!

De 'taal' (territoriumroep en contactroep) waarmee steenuilen onderling communiceren is internationaal. Behoudens wat kleine verschillen kunnen steenuilen zich ook in het buitenland prima verstaanbaar maken. Een voorbeeld daarvan deed zich voor in Eijsden.

Daar werd op 2 juni een vrouwtje steenuil aangetroffen met een Belgisch ringnummer. Samen met haar partner (Nederlands?) zijn 4 jongen grootgebracht.

In september kwam het bericht van Griel dat dit vrouwtje in 2020 in Wegnez (zuid-oostelijk van Luik) geringd was. Dit gebied is Franstalig. Kennelijk had het steenuiltje er een vlucht van 22,45 km (hemelsbreed) voor over om zich uiteindelijk in Eijsden te vestigen.

Philippe Meyer – IVN Eijsden

GELUK?!

Er was een Kerkuilenaar. Zij woonden in een Kerkuilenkast in de nok van een oude boerderij in het mooie Lottum. Zij wilden gezinsuitbreiding en legden 5 eieren.

Op 13 mei 2023 hebben wij gecontroleerd en daar zagen wij dus de 5 pullen. EEN van de ouders vloog uit de kast dat was een goed teken. Op 20 mei kregen wij een telefoontje van de eigenaar van de boerderij dat er heel veel bijen bij de in/uitgang van de uilenkast vlogen. Wij waren toen onderweg om uilen te controleren. Onze ringer Hans was er ook bij. Hij is ook imker maar had zijn "bijen-uitrusting" niet bij zich. Wij zijn meteen gaan kijken en hebben een imker gebeld. Deze heeft later zo goed als het ging het nest uit de kast gehaald. Dat ging niet zo gemakkelijk want hij wilde de kast niet slopen. Hij wilde ook dat de Kerkuilen het zouden overleven.

Op 25 mei belde de eigenaar weer dat er weer veel bijen vlogen in het invlieggat van de Kerkuilenkast. Ik heb de ringer Hans gebeld om dit door te geven. Hij zou een bijenkast en zijn bijen-uitrusting meebrengen vanavond want dan gingen wij weer op pad.

2023

Zo gezegd zo gedaan. Wij keken in de kast en in het voorportaal van de kast lag een dode wat grotere jonge Kerkuil en in de kast zat nog een verzwakte jonge pul. Deze twee hebben hun broertjes\zusjes dus opgegeten. Daaruit blijkt dat de ouders al een tijd niet meer in de kast durfden met voedsel.... Hans heeft een deel van het bijennest wat er nog was zoveel mogelijk weggehaald en de bijenkast op een plek een eind onder het invlieggat geplaatst zodat de andere bijen daar eventueel nog in konden. Wat nu gedaan met het nog levende Kerkuiltje? Mijn man had een idee..... Hij zei laten we dat uiltje ringen en bij een ander Kerkuilenbroedsel plaatsen. TOP dat gaan we doen. Dus het uiltje geringd zodat we hem konden terug kennen. Daarna dus het uiltje op een andere locatie in een nestkast gezet. Daar paste de adoptie-uil goed tussen de vier ongeringde pullen. De eigenaar van deze locatie had er ook geen problemen mee gelukkig. Nu dus afwachten..... wij vonden het wel heel spannend en spraken er geregeld over..... Op 13 juni gingen we terug naar die plek om de ongeringde Kerkuilen te ringen.....En..... wij telden VIJF GEZONDE KERKUILTJES!!!! Wij waren dolblij dat dit plan gelukt was!!

Mia Hoeijmakers - IVN Maasdorpen

Algen & Uilen

Helaas geen leuk verhaal maar toch leerzaam denk ik.

Bij een nacontrole, troffen we een drenkeling aan in een drinkbak in de directe omgeving van het nest. Het betrof een juveniel van 33 dagen oud uit een nest van 4, dat we 15 dagen eerder geringd hadden.

De drinkbak was nochtans voorzien van een drijvend stuk hout, maar de onfortuinlijke jonge uil was niet in staat geweest om erop te klimmen. Toen we het lijk uit de bak haalde, bleek dat het met de poten verstrikt was geraakt in een meterslange sliert draadalg. Het ringetje is in een dergelijk geval helaas een extra handicap. Uiterst bedroevende voorval. Voortaan zullen we de drinkbakken controleren op aanwezigheid van een stuk hout én de algen verwijderen indien aanwezig.

IVN Eijsden - Philippe Meyer

KERKuilen

3e controle 21 juni 2023 19.00 uur

Aanwezig; Vincent Mourik voor de uilen te ringen, Theo Vluggen, Edith, Wim, Ger.

Door heel rustig de zolder op te gaan richting kast en het uitvlieggat dicht te stoppen is er gelukkig geen uiltje weggekomen. Vincent heeft de uilen in emmer met handdoek op, uit kast gehaald en alle 5 de jongen geringd, gewogen, vleugelpennen gemeten (hier kan men de leeftijd mee bepalen), en

2023

vleugelstrepen gemeten hiermee kan vastgesteld worden of het man of vrouwtje uil is, het zijn volgens dit systeem 2 vrouwtjes en 3 mannetjes.

De leeftijden en gewicht van de jongen zijn \pm ring nr. 5607463 de oudste man 59 dagen 274 gram, 5607465 2e man 50 dagen en 308 gram, 5607462 en 5607466 2 vrouwtjes van 47 dagen 309 en het ander 319 gram, en 5607464 het kleinste mannetje 41 dagen en 263 gram.

27 juni 2023 20.30 uur

Werd ik gebeld door kerkmeester dat er een uiltje op plein voor huizen gezien was, uiltje gevangen en teruggezet in de kast, ringnr. 5607466.

29 juni 2023 15.00 uur

Weer een uiltje onder de bank voor de kerk ook deze weer terug in de kast, het was ringnr. 5607466, dus weer hetzelfde uilskuiken. Er zaten nu maar 4 uilen inclusief de terug gezette uil in de kast het kan zijn dat een uitgevlogen is, of ook ergens in de buurt zat, wie zal het zeggen.

11 juli 2023 Kregen we bericht van Leon Hupperichs uit Cartils Dat er 3 jonge uilen op de balk zaten slapend te poseren om gefotografeerd te worden (zie foto); Die Leon heeft kunnen maken, dank hiervoor.

14 juli 2023 19.00 uur nacontrole kerk Wahlwiller Hier lag helaas een jong uilskuiken half opgepeuzeld door de hongerige uilen, dit was een van de middelste vrouwtjes met ringnr; 5607466 deze zag de laatste keer dat ik ze naar de kast terugbracht niet heel gezond uit. We moeten nu toch wel de kast schoonmaken anders wordt de kast bodem te zwaar belast.

IVN Eys - Ger Hensgens

Dakuil

In Nuth is aan een drukke doorgaande weg tot voor 2 jaar geleden, onder de dakpannen van een huis jaren achter elkaar een nest succesvol steenuilenbroed geweest. Echter destijds door dakrenovatie is er vlak ernaast tegen de gevel van hetzelfde huis een kast geplaatst, helaas tot nu toe zonder resultaat.

Wat schetst onze verbazing: dit jaar komen er ineens een 4-tal juvenielen onder een dak vandaan op een recht er tegenover liggend huis. Blijkbaar wordt een knusse (warme) plek onder een dak geprefereerd boven een luxe "bungalow" in de vertrouwde omgeving!

IVN Beekdaelen/Nuth - Sjef Starmans

Bosuiltje

Afgelopen weekend kreeg ik een telefoontje van een meneer uit Berg en Terblijt. Hij had een probleem, er zat een uil op de band van zijn auto. Na wat vragen over kleur ogen en verenkleed bleek het te gaan om een jonge bosuil. Mijn advies was, fijn laten zitten. Komt vanzelf wel goed. 's Avonds een berichtje, alles is okay, de uil is vertrokken. Okay, opgelost.

Dag erna, 's morgens weer een bericht, de uil is weer terug, maar nu bij de burens, 50 meter verderop. Hij zat nu op het terras. Het uilskuiken was alert en zag er gezond uit, dus mijn advies was weer: fijn laten zitten of de uil verplaatsen naar het bos 50 meter achter de huizen. De hele straat

2023

was uit het huisje over het welzijn van het uiltje. Na buurtoverleg hebben ze hem toch maar naar het bos gebracht en daar losgelaten en hij leefde nog lang en gelukkig.

Jos Wijnands - Stichting 't Klein Uulke'

Plaatsing paalkast bij Uilenwerkgroep Leudal

Dankzij een donatie is STONE in staat gesteld om een 10-tal paalkasten te plaatsen. Verspreid over de provincies Overijssel, Gelderland, Brabant en Limburg. Het betreft een proef om te kijken of deze kasten resultaat qua broedsels opleveren. Ook in het buitenland loopt deze proef.

De kasten worden geplaatst op plekken waar het moeilijk is om een kast in een boom of bebouwing te plaatsen.

Bijkomend voordeel van de paalkast is dat de kast marterproof is door de gegalvaniseerde ijzeren paal waar de kast op geplaatst is. De paal is 4,5 meter lang en gaat ca. 1,5 meter de grond in, de paal zelf is 10 x 10 cm. Bovenop is een ijzeren plateau gelast. Op het ijzeren plateau wordt de houten grondplaat bevestigd. De grondplaat is van alle kanten groter dan de kast zelf, zodat de jongen rondom de kast kunnen wandelen, prooien in ontvangst nemen en wat vlieg oefeningen doen. De kast zelf is voorzien van een tropendak, d.w.z. dat er 2 dakplaten boven elkaar zijn met wat ruimte ertussen zodat de ergste hitte niet bij de kast kan komen. Ook zit er in de achterkant van de kast een luikje, groot genoeg voor inspectie en het controleren en ringen van de jongen.

In de gemeente Leudal is een van de twee Limburgse paalkasten geplaatst. Wij hopen op een goed resultaat. Op de foto ziet u Hugo van Wamelen (boven) die met een klein beetje hulp van René Pieters (links) en ondergetekende onder barre natte omstandigheden de paal in Heythuysen geplaatst heeft. Ronald van Harxen was er ook bij, maar die had zo weinig gedaan dat hij niet op de foto staat.

Jos van den Broek - UWG Leudal

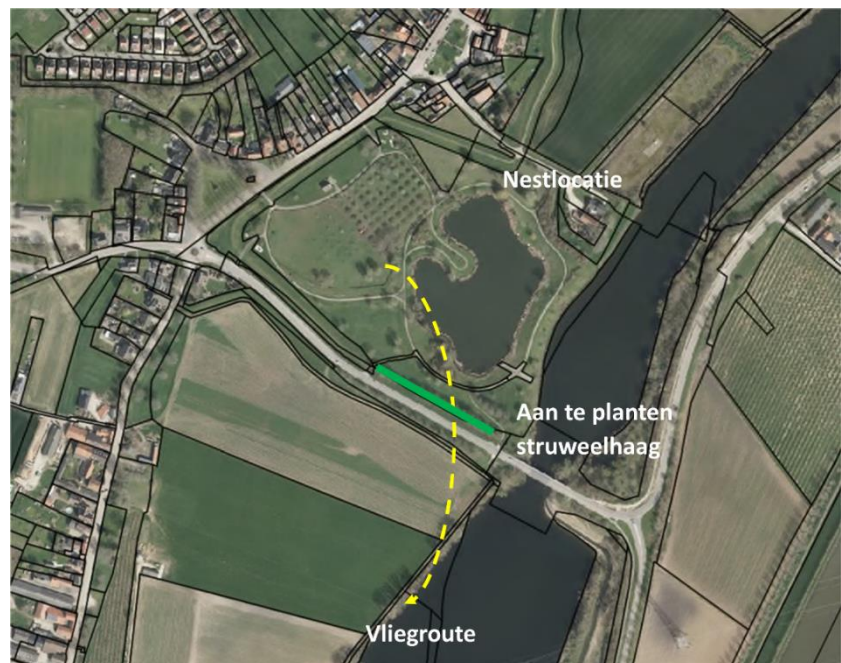
2023

Voorkomen verkeersslachtoffers

Werkgroep 'Eiland in de Maas', heeft haar werkgebied in Stevensweert en Ohé en Laak. Bij de leden van deze werkgroep viel het op dat er op één plek in Stevensweert de laatste jaren nogal wat steenuilen sneuvelden als gevolg van het verkeer. Steenuilen, maar dat geldt ook voor kerkuilen, zijn relatief vaak verkeersslachtoffer. Dat komt onder andere omdat ze laag over de weg naar een prooi vliegen en daarbij gegrepen worden door een auto. In de afgelopen twee jaar vonden er op die manier 3 volwassen steenuilen de dood. Dat is jammer en het kan grote gevolgen hebben voor een kleine en kwetsbare populatie zoals die op het Eiland in de Maas.

Martien Verstappen, de coördinator van de werkgroep, heeft de situatie ter plekke onderzocht. Zijn conclusie was dat de drukke weg precies tussen de nestkast en het foerageergebied lag. Hierdoor zijn de steenuilen genoodzaakt om vanaf de nest-rustlocatie de weg over te steken naar het gebied waar ze gaan jagen. Omdat het niet mogelijk was om de nestkast naar de andere kant van de weg te verplaatsen, moest naar een andere oplossing gezocht worden. Martien heeft aan de gemeente Maasgouw gevraagd of er op de plaats waar de steenuilen de weg oversteken een struweelhaag aangeplant kan worden. Deze struweelhaag, met een lengte van ongeveer 160 meter, gaat bestaan uit allerlei struiken met een

hoogte van ongeveer 3-4 meter. Het idee is dat de steenuilen over de haag moeten vliegen en hierdoor voldoende hoogte hebben om veilig over de weg te kunnen vliegen. De gemeente Maasgouw staat positief tegenover dit verzoek en de verwachting is dat de struiken in de komende maanden aangeplant gaan worden. Al met al een prachtig initiatief! Het laat zien dat werkgroepen ook op deze manier een belangrijke bijdrage aan de bescherming van uilen kunnen leveren!

Martien Verstappen - Eiland in de Maas / Stevensweert-Ohé en Laak

Nestkastenproject gemeente Maasgouw / nieuwe werkgroep

Dat de gemeente Maasgouw niet alleen met woorden, maar ook met daden de natuur een warm hart toedraagt was al bekend. Binnen deze gemeente is veel aandacht voor biodiversiteit. Het inzaaien van bermen-groenstroken en het maaibeheer van wegbermen is erop gericht om de biodiversiteit zoveel als mogelijk te verbeteren. Aan deze positieve activiteiten is nu een nestkastenproject toegevoegd. Inwoners van Maasgouw kunnen via deze gemeente in het bezit komen van een nestkast voor steenuilen. Voordat een nestkast geplaatst wordt, is er overleg met de lokale controleurs, die aangeven of een locatie geschikt of minder geschikt is voor plaatsing. Als de locatie geschikt is en de nestkast geplaatst is wordt deze kast meegenomen bij de controlerondes. Om dit project onder de aandacht te brengen van de inwoners van Maasgouw is er wat media-aandacht geweest in een lokale krant. Ook zijn twee informatieavonden gehouden, waarbij Geco Visscher voorlichting heeft gegeven over steenuilen. Daarnaast heeft hij een oproep gedaan voor meer lokale controleurs. Dit was met name in Maasbracht-Beek en Linne van belang,

2023

omdat in dit gebied nog geen lokale werkgroep actief was. Die oproep heeft ertoe geleid dat nu ook daar een werkgroep actief is. Al met al een mooie ontwikkeling, waarbij inmiddels op meer dan 10 plaatsen een nestkast is geplaatst en er een lokale werkgroep is bijgekomen.

Uilen in de woonwijk

In februari werden wij benaderd door een enthousiaste uilenliefhebber in Grevenbicht, hij vertelde dat hij altijd steenuilen hoorde roepen rond zijn woonhuis. Dat kon kloppen aangezien er op ongeveer 400m afstand in een fruitboomgaard een kast hangt die al jaren succesvol bebroed wordt, was ons antwoord. Nu bleek dat deze man al een kast had getimmerd en opzoek was naar een geschikte plek om deze op te hangen en daarvoor vroeg hij dus advies.. De enige enigszins geschikte plek leek ons dan het gemeentelantsoen in zijn straat. Uiteindelijk samen de kast in een boom gehangen in het plantsoen en afgesproken dat we in het broedseizoen contact zouden hebben. Ondertussen kregen we al af en toe foto's van de wildcamera doorgestuurd waarop steenuilen te zien waren die de kast aan het inspecteren waren, maar ook huiskatten hadden de kast al ontdekt.. Op 15 juni kregen wij een foto gestuurd van 3 eitjes in de kast met een moederuil. Begin juli zijn we gaan controleren en troffen we 3 jonkies aan die we 2 weken erna succesvol geringd hebben. Zo zie je maar weer dat steenuilen altijd blijven verrassen!

Cyrille Larosch – Steenuilenwerkgroep Swentibold

Broedresultaten Steenuil 2023

Het afgelopen jaar was een goed jaar voor onze steenuilen. Vooral het recordaantal gecontroleerde nesten van 1010 geeft hoop voor de toekomst.

Helaas viel het broedsucces (het aantal uitgevlogen jongen per gestart legsel) wat tegen. Het gemiddelde schommelt vaak tussen de 2.5 en 3.0 uitgevlogen jongen per nest. In Limburg bleef de teller dit jaar steken op 2.2 (864 jongen : 385 nesten).

Daar komt bij dat het aantal jongen (864) waarschijnlijk een wat te hoog aantal is, omdat de nacontrole van een nest niet door alle werkgroepen wordt gedaan, terwijl dat wel belangrijke informatie oplevert. Daardoor is het uiteindelijke succes van een nest natuurlijk niet vast te stellen. Het is overigens goed om te constateren dat steeds meer werkgroepen ook die nacontrole trouw uitvoeren!

Zoals tijdens de jaarlijkse bijeenkomst al aangegeven zijn er nogal wat werkgroepen die onvoldoende weten waar hun steenuilen zitten; de territoria zijn vaak onbekend.

Veel werkgroepen gaan in het broedseizoen enthousiast aan de slag om hun nestkasten te controleren. Natuurlijk is dat prima en belangrijk.

Bescherming van steenuilen begint echter met 'weten waar de steenuilen zitten'.

Immers al je niet weet waar de steenuil zit, dan is het lastig om deze te beschermen.

Een prima hulpmiddel om steenuilen te vinden is territoriuminventarisatie.

Met behulp van het nabootsen of afspelen van de territoriumroep van de mannelijke steenuil kunnen in de maanden maart-april de plaatsen gevonden worden waar steenuilen zitten.

Daarnaast kan een website als waarnemingen.nl ook goed helpen.

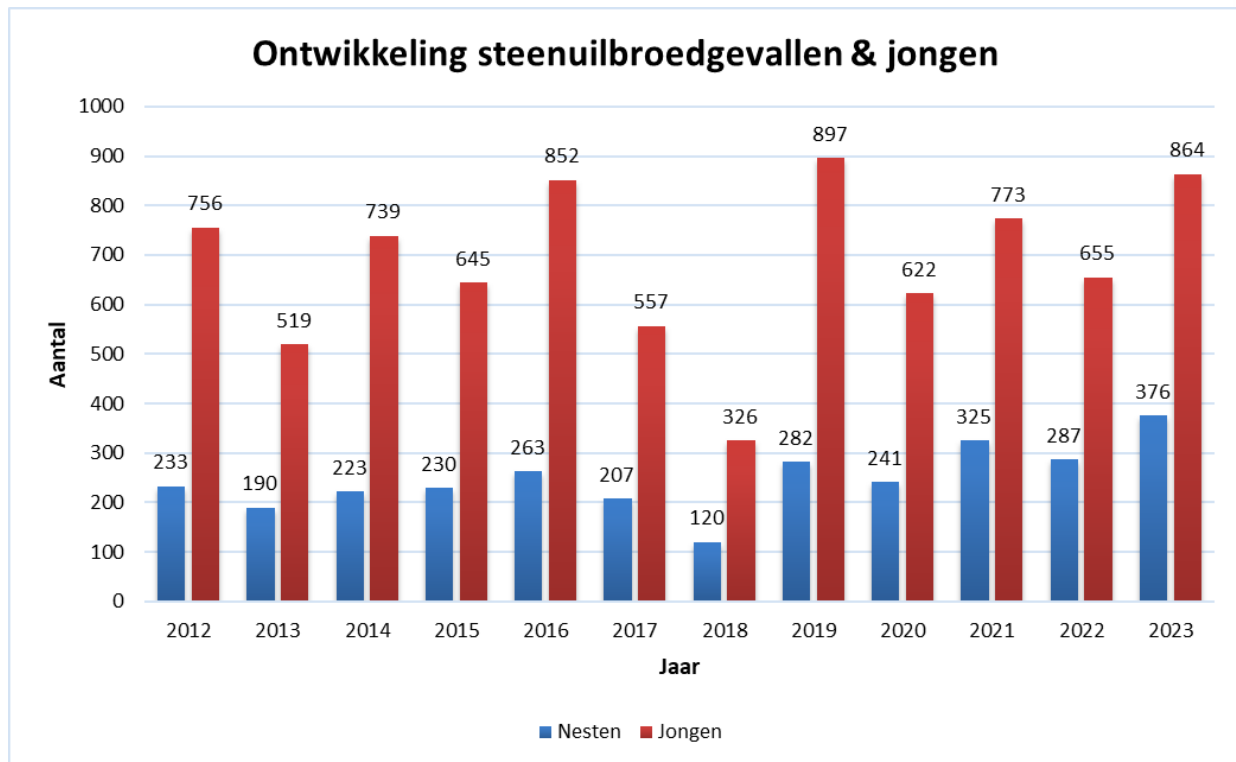
Voor vragen of praktische hulp kan men terecht bij Geco Visscher.

Broedresultaten 2023

BROEDGEGEVENS STEENUIL 2023								
ZUID-LIMBURG								
NAAM	WERK GROEP	TERRITORIA	KASTEN GECONTROLEERD	NESTEN IN KASTEN	ZEKERE NATUURLIJKE NESTEN	GELUKTE NESTEN	MISLUKTE NESTEN	JUVENIELEN
Alblas Peter	Particulier Maastricht e.o.	6	6	5	0	3	2	8
Cartens Bart	WVG Bemelen	onb.	6	2	0	1	1	2
Deckers Jan	IVN Elsloo- VWG De Wouw	onb.	7	1	0	1	0	5
Evens Suzie	IVN Voerendaal	11	38	7	4	3	4	14
Heemels Leon	IVN Spaubeek	onb.	21	0	0	0	0	0
Heijnen Guido	SWG Itteren	1	6	1	0	1	0	3
Hensgens Ger	VWG IVN Eys	1	1	1	0	0	1	0
Kloosterboer Henry	VWG IVN Maastricht	1	1	1	0	0	1	0
Larosch Cyrille	SWG Swentibold	8	16	9	0	4	5	17
Lumens Ger	Particulier	onb.	9	4	0	1	3	3
Meyer Philippe	IVN Eijsden	onb.	27	10	0	6	4	24
Mourik Vincent	Particulier Partij	1	1	1	0	1	0	3
Starmans Sjef	IVN Beekdaelen-Nuth	onb.	5	0	1	1	0	4
Stijnen Peter	WG Stein	7	7	5	0	4	1	10
Spierts Wiel	Wylre-Eckelrade (IVN V'daal)	onb.	7	1	0	0	1	0
Veen de Jan	WG Ulestraten	onb.	onb.	12	0	12	0	39
Wijnands Jos	Werkgroep "T Klein Ulke"	onb.	33	10	0	3	7	9
MIDDEN-NOORD LIMBURG								
NAAM	WERK GROEP	TERRITORIA	KASTEN GECONTROLEERD	NESTEN IN KASTEN	ZEKERE NATUURLIJKE NESTEN	GELUKTE NESTEN	MISLUKTE NESTEN	JUVENIELEN
Beckers Henk	VWG Roerstreek	17	32	15	0	9	6	24
Beerends Nico	Tösse Bos en Maas	17	45	15	0	12	3	38
Drevijn Remco	IVN - UWG Weert	27	39	16	1	10	7	41
Hagens Ton	VWG 't Hokske Sevenum	onb.	23	23	0	23	0	74
Heijkers Jan	Particulier	onb.	28	16	1	11	5	24
Hoeijmakers Mia	IVN Maasdorpen	43	43	25	1	15	11	42
Kerkhoff Dirk	IVN Maas en Niers	onb.	162	56	3	43	13	135
Leeters Hans	Particulier	onb.	9	4	0	3	1	8
Luijten Har	SWG VWG Nederweert	onb.	128	37	2	39	1	120
Michels Gerrit	UWG Maas en Peel	onb.	98	25	1	19	6	80
Stevens Hans	WG Steenuilen Leudal	onb.	102	19	1	14	5	51
Verstappen Martien	Eiland in de Maas	7	31	6	1	2	4	9
Visscher Geco	VWG De Haeselaar	50	79	30	3	25	8	77
		TERRITORIA	KASTEN GECONTROLEERD	NESTEN IN KASTEN	ZEKERE NATUURLIJKE NESTEN	GELUKTE NESTEN	MISLUKTE NESTEN	JUVENIELEN
TOTAAL 2023		197	1010	357	19	266	100	864
TOTAAL 2022		281	860	281	6	212	72	655
TOTAAL 2021		172	813	299	26	223	81	773

Vaak kon niet overal vastgesteld worden of een broedsel al dan niet succesvol is. Daarom is gekozen voor de term “nest” als er sprake is van het aantreffen van eieren of juvenielen.

Eveneens door het soms ontbreken van standaard nacontroles gaat het bij de term “jongen” om het aantal juvenielen dat in een nest is gezien. Hiervan is het aantal succesvol uitgevlogen juvenielen onbekend.

Het verschil van 10 bij het aantal nesten (376) t.o.v. de som van het aantal gelukte en mislukte nesten ($266+100=366$) kan waarschijnlijk verklaard worden door de onbekendheid van het broedresultaat bij een aantal natuurlijke nesten.

De jaren 2017 en 2018 zijn niet compleet i.v.m. veel ontbrekende gegevens.

2023

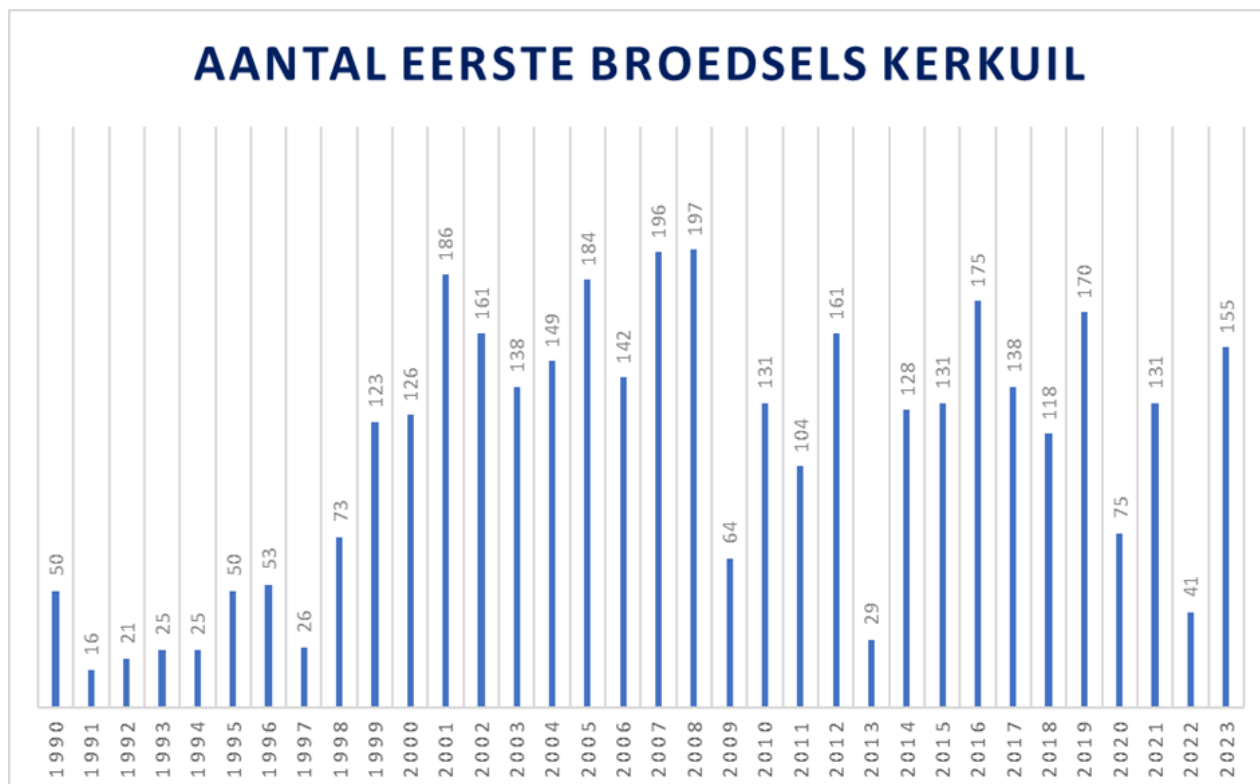
Broedresultaten Kerkuil 2023

Kerkuilen zijn qua voedsel vooral aangewezen op veldmuizen en huisspitsmuizen (plm. 95%). Daarnaast worden nog wat andere muizen gegeten en soms dieren zoals een salamander, rat of zangvogeltje. Maar muizen zijn toch wel het belangrijkste deel van het voedselpakket. Zo'n specialisme heeft voor- en nadelen.

Nadelig was het in 2022. In dat jaar bleken er in het voorjaar weinig muizen beschikbaar te zijn. Het gevolg hiervan was dat veel kerkuilen dat jaar een nest met weinig jongen of zelfs helemaal geen nest hadden. Hoe anders was het in 2023!

Muizen in overvloed en dus ook nesten, eieren en jongen in overvloed; dus voordelig voor de kerkuil! Met 155 1e broedsels, 554 uitgevlogen jongen en een gemiddelde van 3,6 uitgevlogen jongen per nest (1e broedsel), kunnen we stellen dat 2023 een prima jaar was voor de kerkuil in Limburg. De kerkuilen begonnen al vroeg met het leggen van behoorlijke aantallen eieren. De conditie van, vooral het vrouwtje, was vaak kennelijk zo goed dat op meerdere plaatsen een 2e broedsel werd aangetroffen. Het zullen er meer zijn geweest dan de 7 die in de tabel staan, omdat niet elke werkgroep de mogelijkheid had om vanaf augustus/september een tweede controleronde te maken. Al met al een jaar om met tevredenheid op terug te kijken.

BROEDGEGEVENS KERKUIL 2023											
ZUID-LIMBURG											
NAAM	WERKGROEP	AANTAL 1E BROEDEL 2022	AANTAL 1E BROEDEL 2023	WAARVAN MISLUKT 1E BROEDEL	UITGEVLOGEN JUVENIELEN 1E BROEDEL	NIET GECONTROLEERD	GEMIDDELD UITGEVLOGEN	AANTAL 2E BROEDEL	WAARVAN MISLUKT 2E BROEDEL	UITGEVLOGEN JUVENIELEN 2E BROEDEL	GEMIDDELD UITGEVLOGEN
Bekker Dick	VWG Vaals	3	0	0	0	3	0				
Bruls, Wiel	IVN Beekdaelen-Schinnen	1	7	0	34	0	4,8	2	0	9	4,5
Eussen, Peter	Werkgroep Heihof	2	5	0	23	2	4,6	2	1	4	2
Evens Suzie	IVN Voerendaal	2	3	0	17	0	5,6				
Hensgens Ger	VWG IVN Eys	0	2	0	7	0	3,5	1	0	3	3
Lumens, Ger	Particulier	0	0	0	0	0	0				
Mourik Vincent	UWG Epen-Mechelen-Slenaken	0	3	0	12	0	4				
Reumers Huub	Stichting Grueles Sectie Natuur	0	1	0	3	0	3				
Stijnen Peter	WG Stein	5	4	0	5	0	5				
Ummels Jacq.	omgeving Geulle		2	0	10	0	5				
Wijnands, Jos	t Klein Uulke	0	4	0	20	0	5				
MIDDEN-NOORD LIMBURG											
Beckers Henk	VWG Roerstreek	2	8	1	32	23	4				
Beerends Nico	Tösse Bos en Maas	0	4	0	16	1	4				
Bosch Jacques	Particulier	4	6	0	28	0	4,6				
Bovee Ralf	VWG 't Hokske Sevenum	2	14	0	49	0	3,5				
Ekers Peter	KWG VWG Nederweert	2	7	0	27	0	3,8				
Heijkers Jan	Particulier	1	9	1	27	2	3				
Hoeijmakers Mia	IVN Maasdorpen	1	4	1	14	0	3,5				
Kerkhoff Dirk	IVN Maas en Niers	9	33	0	97	5	2,9	1	0	4	4
Michels Gerrit	UWG Maas en Peel	2	20	0	63	0	3,1				
Stevens Hans	WG Steenuilen Leudal	3	9	0	30	0	3,3				
Verstappen Martien	Eiland in de Maas	0	1	0	3	1	3				
Visscher Geco	VWG De Haeselaar	2	9	0	37	0	4,1	1	0	3	3
TOTAAL 2023			155	3	554	37	3,6	7	1	23	3,3
TOTAAL 2022		41		5	106	22	2,6	1	0	3	3
TOTAAL 2021		131		14	452	31	3,3	7	5	12	1,7

Ter nagedachtenis aan Johan de Jong

Het is alweer meer dan een jaar geleden dat Johan de Jong overleed; de nestor van de kerkuilenbescherming in Nederland.

Velen van ons zullen hem kennen van de tweejaarlijkse uilendag, de (her-)certificeringen van ringers of van de boeken die hij over kerkuilen schreef. Het door hem geschreven boekwerk 'De kerkuil. Een handleiding voor beschermers' is inmiddels verplichte literatuur voor ons allemaal geworden.

Wij zijn Johan in al die 10-tallen jaren op verschillende manieren tegengekomen; een aimabel mens die altijd bereid was tot een praatje.

Daarnaast iemand met enorm veel kennis over de kerkuil en hoe deze te beschermen.

Het is vooral ook aan hem te danken dat het inmiddels weer beter gaat met deze prachtige vogel.

Het overlijden van Johan is een enorm verlies voor de bescherming van kerkuilen in Nederland.

Ook in onze provincie zullen we zijn erfenis levend houden en daarmee aan onze kerkuilen bescherming blijven bieden.

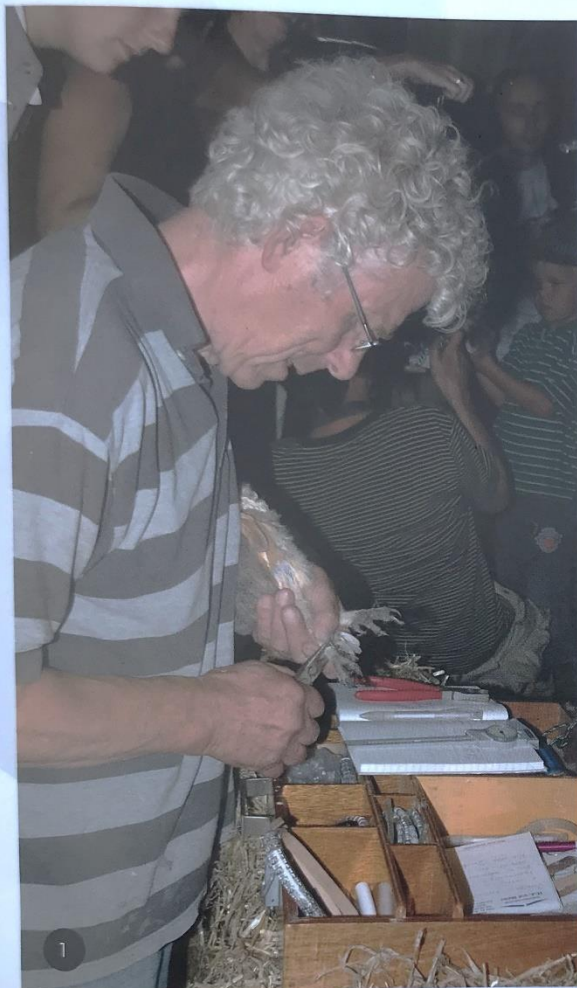
Uiteraard heb ik, mede namens alle vrijwilligers in Limburg, een condoleance gestuurd waarin ons medeleven wordt betuigd.

Desondanks is het gepast om ook in ons jaarverslag het 'In memoriam', opgesteld door de voorzitter van de Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland, Ruud Leblanc, te plaatsen.

Geco Visscher

IN MEMORIAM JOHAN DE JONG (1941-2022)

kenmerken hebben. Hiervoor onderzocht hij o.a. ontelbare verkeersslachtoffers. Dit zette hem er ongetwijfeld ook toe aan om te proberen die slachtoffers te beperken. Met een team om hem heen zijn uiteindelijk de 'rolletjes' op de hectometerpaaltjes ontwikkeld. Dit fenomeen vindt steeds meer navolging langs de Nederlandse wegen.

We zullen Johan erg missen.

***Jouw vleugels waren klaar
Ons hart nog niet***

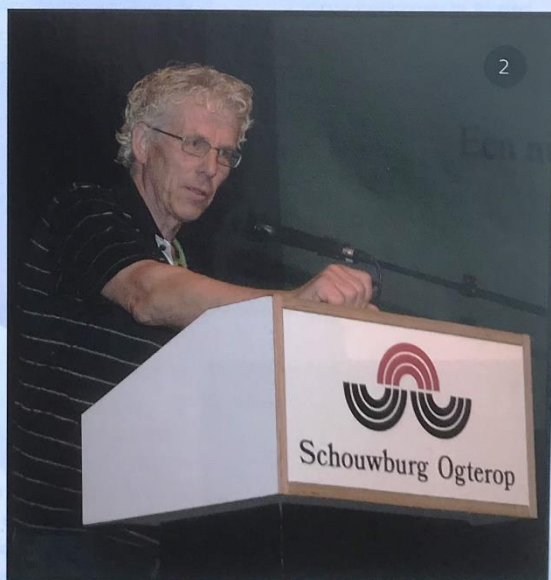
We wisten dat Johan een broze gezondheid had. Toch kwam het trieste nieuws onverwacht dat Johan op 7 december overleden was.

Johan coördineerde vanaf 1985 het wel en wee rondom de kerkuilen, hetgeen resulteerde in de oprichting van de Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland.

Als voorzitter zorgde hij ervoor dat er een landelijk dekend netwerk kwam ten behoeve van de bescherming van de kerkuil. Hij deed dat op zijn eigen verbindende en inspirerende manier.

Johan wijdde het grootste deel van zijn leven aan de kerkuil. We mogen rustig stellen dat de soort in Nederland zijn aanwezigheid dankt aan deze bijzondere man. Als Stichting voelen we ons verplicht om zijn levenswerk voort te zetten.

Als autoriteit was hij zowel landelijk als internationaal bekend en heeft hij meerdere onderscheidingen gekregen. Johan schreef diverse boeken die velen hebben gemotiveerd zich ook in te zetten voor het behoud van deze unieke vogel. Als onderzoeker maakte hij faam door te ontdekken hoe we het geslacht kunnen bepalen van de eilen die uiterlijk geen specifieke verschillende

1. Zijn hart lag bij de kerkuil; hier is Johan bezig met het ringen.
2. Johan de Jong houdt een bevlogen speech op een Landelijke Uilendag in schouburg Ogterop te Meppel, die tweejaarlijks werd gehouden. Foto: Reinder Dokter

Tekst: Ruud Leblanc, voorzitter stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland

Predatie door steenmarter

Een aantal jaren geleden kwam ik toevallig, via mijn dagelijkse werk, in contact met erfbewoners van een prachtig historisch pand, gelegen tussen de Maas en een oude dode maasarm in Heijen te Noord-Limburg.

De bewoners vertelden me over de lokale, zeer diverse fauna en verschillende soorten uilen en roofvogels passeerden de revue. Zelf herinnerde ik me ook een aantal voorvallen in de directe omgeving, zoals broedende haviken en buizerden, een oehoe die in prikkeldraad vastzat, een visarend die op weg naar Afrika was en er een aantal weken bivakkeerde, foeragerende boomvalken en meerdere ransuilen als verkeersslachtoffers.

Bij het pand staan een aantal zeer oude lindebomen! Deze zijn in de jaren 1516-1520 geplant (destijds 5 stuks) door graaf van den Bergh, de toenmalige eigenaar van kastelen 's-Heerenberg en Boxmeer en daar hoorde voorgenoemd pand bij als buitenverblijf.

Toen ik in 2020 eens ging kijken buiten mijn werk om viel mij al op, na aanwijzingen van de erfbewoners, dat er braakballen van steenuilen lagen. Er werd mij verteld dat dit uiltje zich waarschijnlijk verschanst in de holle gaten van de lindeboom. Toen ik het geluid liet horen van een steenuil, herkenden ze dit meteen!

De staat van de lindebomen gaat langzaam wat achteruit en ze moesten dan ook flink gesnoeid worden. Omdat er in de tuin ook een mooie appelboom stond hebben we daar een nestkast in opgehangen. In de jaren daarna bleef de steenuil aanwezig, de nestkast wilden ze echter vooralsnog niet accepteren.

In 2022 zag ik tijdens controles dat de steenmarter in de nestkast (met anti-martersluis) woonde en er zijn latrine had. We maten de afmetingen nog eens na en hebben een nieuwe sluis erin gemaakt die exact aan de voorwaarden voldeed. Daarna trof ik geen uitwerpselen meer aan van een marter, dat leek dus te werken!

In 2019 hebben we op dezelfde plek, een stukje verderop, ook een torenvalkenkast geplaatst. Boven ons hoofd vloog een enthousiaste torenvalk rond die dan ook vrijwel meteen de kast bezette toen we klaar waren!

In 2019 waren de torenvalken alleen aanwezig, in 2020 was er ook al een succesvol broedsel. In 2021 werd het broedsel gepredeerd door een marter, waarna we een linoleummanchet om de paal maakten. Helaas zat dit manchet niet strak genoeg waardoor een broedsel in 2022 ook gepredeerd werd. Na wat kleine aanpassingen hoopten we dat het afdoende zijn werking zou doen tegen de hongerige marter. Dat deze enorm hongerig zou zijn, zouden we het jaar daarop merken....

2023 dient zich aan; nieuwe ronden, nieuwe kansen! Met een waarschijnlijk goed muizenjaar voor de boeg, hoop je altijd weer uilen of roofvogels te vinden op nieuwe plekken. De bewoners van voorgenoemd pand zeiden al wel eens schertsend, haal die uilenkast maar weg, ze vinden die bomen veel fijner!

2023

Op 22 mei 2023 kwam ik voor de eerste controle bij de steenuilenkast. Wat bleek, ze hebben de kast geaccepteerd! Erg leuk voor ons, de erfbewoners en de uilen zelf natuurlijk! Daarnaast ook extra leuk, de komende jaren gaat er af en toe een filmmaker mee die een soort documentaire gaat maken waarbij de Maas en de steenuil een hoofdrol gaan krijgen.

We treffen in een schone kast 4 kleine jongen in het nestjongenstadium N3 aan, voor mijn gevoel te klein om te ringen. Er zat ook een rustige adulte vrouw bij de kleintjes die ik wel alvast geringd heb.

Meteen even een blik geworpen bij de torenvalkenkast. Het vrouwtje stond op de rand en vloog al af toen ik op 50 meter afstand aan kwam lopen. Met een Gopro op uitschuifbare stok meteen maar even van de gelegenheid gebruik gemaakt en ik zag 6 prachtige bruine eieren liggen. Het geeft me altijd weer een goed gevoel als we de vogels kunnen helpen met hun lastige leefomgeving.

Op 7 juni 2023 kwam ik terug voor de steenuilen. Naast de leden van de werkgroep was dit keer uiteraard ook de documentairmaker mee! De erfbewoner gaf aan dat hij bij de torenvalken weinig activiteit meer zag, een blik op afstand deed me vermoeden dat er geen adult in de kast zat waarna ik met de camera op stok weer in de kast keek.

Nee! Wederom gepredeerd! Dit keer zijn het niet alleen de eieren, maar is er zo te zien ook flink gevochten! Het derde jaar achtereen dat dit broedsel is gepredeerd dus...Wellicht is het toch tijd voor een stalen paal aan deze kast.

Nadat ik het slechte nieuws aan de bewoners doorgaf zijn we, om weer een goed gevoel te krijgen, meteen naar de appelboom gegaan en hebben de ladder geplaatst. Een nieuw lid van de werkgroep had de eer om de steenuilen uit de kast te halen. Toen hij bovenkwam bleef het even stil.

“En”, vroeg ik hem? Zijn antwoord: “Nou, er ligt iets in, maar wat het is? Het leeft in ieder geval niet meer”.

“Dat meen je niet...!” riep ik uit. Ik spurtte de ladder op en trof tot mijn verbazing geen spoor meer aan van de steenuilen....

Wat ik wel zag: in de kast lagen de restanten van een adulte vrouw torenvalk!

Zoals ik hiervoor al schreef hadden we op dit erf te maken met een erg hongerige marter. De sluis was kapot gebeten, zowel de gaten als het plankje in het midden. Door de sluis heen is de torenvalk uit haar eigen kast bij de steenuilenkast naar binnen getrokken.

Niet veel later zag ik op social media een filmpje van een marter, ik meen in de Achterhoek, die zich door de anti-martersluis van een steenuilenkast heen wurmt.

In combinatie met ons eigen incident merk ik dat het me verslagen achterlaat. Hopelijk komt er nog een nieuwe oplossing tegen marters. En anders scholen we ons maar om naar een marter-werkgroep zeggen we wel eens voor de grap! Dan hebben we meer succes...

Naast deze 'minder succesvolle' incidenten houden we ons natuurlijk sterk voor de bescherming van de bedreigde vogels. Zoals genoemd is er op dat erf een enorme diversiteit aan fauna. Van de bewoners kreeg ik een foto van een kerkuil die uit hun kapschuur wegvloog.

Op naar een volgend succesverhaal?

Tekst en foto's; Dirk Kerkhoff

Coördinator Roofvogel-/uilenwerkgroep IVN Maas & Niers

<https://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/roofvogels-en-uilen/>

email: ruwg@ivn-maasenniers.nl

STONE Gaard

Een speciale boomgaard: de steenuil als ambassadeur voor het herstel van biodiversiteit

Steenuilen en hoogstamboomgaarden zijn meer dan honderd jaar lang onlosmakelijk met elkaar verbonden geweest. Tot diep in de jaren zeventig broedde een flink deel van de Nederlandse steenuilen in natuurlijke holen in appel-, peer- en andere fruitbomen. Niet alleen in de gekende fruitstreken als de Betuwe en Zuid-Limburg, maar zeker ook in andere delen van het land. Op de zandgronden waren het vaak kleine boomgaardjes van 20 tot 40 bomen die vooral fruit voor eigen gebruik opleverden. Veel boerderijen kenden zo'n 'bongerd'. Voor steenuilen waren ze niet alleen van belang vanwege hun holen, maar zeker ook als voedsel - en jaaggebied. Muizen en allerlei soorten insecten en hun larven en rupsen waren volop aanwezig en bij gebrek daaraan waren er wel regenwormen en kleine zangvogels.

Voor het belangrijkste deel is dat verleden tijd. In de Betuwe en Limburg zijn veel hoogstammen vervangen door laagstammen die voor steenuilen amper nog aantrekkelijk zijn, al was het alleen al vanwege het intensieve gebruik van bestrijdingsmiddelen. Boerenboomgaarden verloren hun functie, raakten in verval en werden uiteindelijk op grote schaal gerooid. Op veel erven herinnert slechts een zieltoegende overgebleven appel of peer aan betere tijden.

De laatste jaren is er echter een kentering zichtbaar. Veel particulieren in het buitengebied zijn geïnteresseerd geraakt in oude fruitrassen en vinden het prachtig een klein boomgaardje bij huis te hebben. Gemeenten, landschapsbeheerorganisaties en anderen springen hierop in met subsidiemogelijkheden. Zondermeer een verheugende ontwikkeling die ook voor steenuilen gunstig uit kan pakken!

Het beschermen van het kleinste (inheemse)uiltje van Nederland, is het voornaamste doel van de Steenuilenwerkgroep Limburg. Hierbij wordt intensief samengewerkt met de landelijke steenuilenwerkgroep, genaamd STONE.

De Steenuilenwerkgroep Limburg is één van de 12 werkgroepen van Vogelwacht Limburg.

STONE bestaat 25 jaar en om dit te vieren zijn, verspreid over Nederland, 25 hoogstamboomgaardjes aangelegd. Dat is natuurlijk niet zonder reden. Met de aanleg van deze boomgaarden worden biotopen voor steenuilen verbeterd.

In Limburg zijn maar liefst 4 van deze STONE-boomgaardjes aangelegd. Het zijn kleine boomgaarden waar oude lokale fruitrassen aangeplant zijn. Dit project is belangrijk, omdat vogels zoals de veldleeuwerik, patrijs, grauwe gors, gele kwikstaart, zomertortel en de ortolaan schaars worden of zelfs al zijn verdwenen. Eigenlijk zouden ze in een gezond landschapstype voor moeten komen. De steenuil is ook een betrekkelijk algemene soort, die als predator alleen maar kan floreren als de voedselketen onder hem min of meer intact is. Het aanplanten van hoogstamboomgaarden helpt hierbij.

Samen met Natuurrijk Limburg hebben we gezocht naar geschikte plaatsen om een boomgaard aan te kunnen planten. Omdat niet alleen de boomgaard belangrijk is, maar ook het terrein er omheen, is daar ook naar gekeken. Uiteindelijk hebben we, verspreid over Limburg, 4 geschikte plekken gevonden.

Eén van deze locaties ligt bij een oude karakteristieke hoeve in Asselt (net buiten Roermond).

Daar is de nieuwe boomgaard ingebed in een grootschaliger project waarbij door de bewoners, in samenwerking met Natuurrijk Limburg, maatregelen zijn getroffen ter verbetering van natuur en biodiversiteit. Onderdeel van deze maatregelen zijn de aanleg en beheer van hagen, bosjes, struweelranden, een vogelakker, een kruidenrijke akker, bloemenblokken en een botanisch grasland.

2023

Op zaterdag, 4 maart is deze boomgaard (en daarmee symbolisch ook de anderen), in aanwezigheid van verschillende natuurorganisaties, door de wethouder Natuur, Landschap, Water en Biodiversiteit van de gemeente Roermond, dhr. F. van Ballegooij, feestelijk geopend.

Naast een paar korte toespraken, de officiële openingshandeling, volop mogelijkheden tot netwerken en een excursie over het boerenerf en het omliggende terrein, kunnen we terugkijken op een geslaagde activiteit van de Steenuilenwerkgroep Limburg.

Alle boomgaardjes liggen langs of in de buurt van wandel- of fietsroutes. Alle gelegenheid dus om met eigen ogen zo'n boomgaardje eens te bekijken, onderstaand de locaties:

- Sint Jozefdijk 1, Beesel
- Schroefstraat 9, Swalmen (Asselt-Genahof)
- Bruisterbosch 33, Eijsden-Margraten
- Hompertsweg 17, Landgraaf

Infopaneel met uitleg over de STONE-gaard

STONE

Natuurlijk
Limburg

Vogelwacht Limburg

Jaarlijkse bijeenkomst 2023

Maar liefst 95 vrijwilligers zijn op 3 november afgekomen op de jaarlijkse bijeenkomst van uilenbeschermers. De gezamenlijke avond van de Steenuilenwerkgroep Limburg (SWL) en de Kerkuilenwerkgroep Limburg (KWL) was daarmee weer goed bezocht en voldeed aan een behoefte. Het doel van deze bijeenkomst is niet alleen om samen een aantal actuele onderwerpen te bespreken, maar vooral ook om elkaar weer te ontmoeten (of kennis te maken) en ervaringen uit te wisselen. Rondom het officiële programma werd er levendig met elkaar gepraat over van alles wat onze vrijwilligers in het veld zoal tegenkomen. Ook dat is een manier waarop vrijwilligers van elkaar kunnen leren.

Bij het doornemen van de broedresultaten van dit jaar, viel het op dat het zowel voor de kerkuilen als de steenuilen een goed seizoen is geweest. Vooral voor de kerkuilen was dit belangrijk, omdat er immers vanwege voedselgebrek, in 2022 nauwelijks jongen zijn geboren. Met 162 nesten en 577 jongen hebben de kerkuilen dit jaar een belangrijke inhaalslag gemaakt.

Bij de steenuilen viel op dat er dit jaar een recordaantal nestkasten is gecontroleerd; maar liefst 1010 stuks.

Met 864 jongen uit 376 nesten kunnen we ook bij de steenuilen spreken van een prima jaar.

Vincent Mourik hield een gloedvol betoog over het belang van het vinden van de territoria van steenuilen. Als we dit kleinste uiltje van Nederland willen beschermen, dan zullen we toch echt eerst moeten weten waar ze zitten. Pas dan kunnen er bijvoorbeeld maatregelen getroffen worden om biotopen te verbeteren, o.a. door het plaatsen van marterproof nestkasten.

Vincent liet aan de hand van tal van voorbeelden zien en horen hoe die steenuilen nou gevonden kunnen worden. Een belangrijk, maar vooral ook erg leuk, onderdeel van de bescherming van steenuilen.

De Uilenwerkgroep van IVN Maas & Niers toonde met behulp van prachtige foto's allerlei bijzonderheden die men de afgelopen jaren in het veld tegen was gekomen. Zelfs ervaren vrijwilligers keken af en toe vreemd op van een broedende oehoe in een grindgroeve die vol in bedrijf was, een eveneens broedende kerkuil in een PVC-buis en nog veel meer. De leerzame presentatie werd afgesloten met een uitleg over het vragen van een tegemoetkoming aan ecologische bureaus bij locatieonderzoek.

Na de pauze kreeg het Steunpunt Landschapsbeheer van het Limburgs Landschap de gelegenheid om aandacht te vragen voor de veiligheid van vrijwilligers die nestkasten controleren, aan de hand van een verhaal over Arbo en uilen. Met name kerkuilnestkasten hangen vaak hoog in gebouwen. Het controleren van deze kasten brengt risico's met zich mee en daarom is het belangrijk om een aantal veiligheidsmaatregelen in acht te nemen, veilig werken op hoogte!

Het Limburgs Landschap is bereid om lokale werkgroepen hierin te adviseren en helpen. Neem hiervoor contact op met Cyrille Larosch: c.larosch@limburgs-landschap.nl

Al met al een geslaagde avond!